

72. Megemlékezés a gettó felszabadításáról

Ismét. Emlékezünk és emlékezte-tünk. Tesszük ezt mély meggyőződés-ből, azért, hogy a zsidóság sorsa, történelme ne mehessen feledésbe. Tesszük ezt annak ellenére, hogy gyakorta olvassuk: minek a múlton rá-gódní... akik ezt vallják, nekik vélhetően a koncentrációs táborokban vagy a Dunába löve nem jelentett oda, nem pusztult el családjuk jelentős része, nem gyengültek el éhségtől, nem fagytak meg összezsúfolt társaikkal a gettóban, s váltak temetetlen halot-takká a Klauzál téren.

Ács Tamás

A Dohány utcai zsinagóga földszin-ti padosait megtöltötték az emlé-kezők. Miután mindenki elfoglalta a helyét, Farkasházi Réka színművész és Dési Tamás, a Mazsihisz külügyi osztályának vezetője köszöntötték magyarul és angolul a megjelenteket, néhány mondatban szóltak a pusztu-lásról, a pusztításról, majd a felszaba-dítás körülményeiről.

Az eseményen jelen voltak a Mazsihisz és a BZSH elnökei, igazga-tója, előljárók, rabbik, kántorok.

Hazájukat képviselték Izrael, Oroszország, Kanada, Lengyelország, az Egyesült Királyság, a Cseh Köztár-saság, Szlovákia, Németország, Ausztria, Amerika, Románia, Portu-gália, Spanyolország és India nagykö-velei, vezető tisztségviselői.

A Katolikus Püspökség, az Evangé-likus és a Baptista Egyház kiválóságai is üdvözölhették. Eljöttek a Minisz-terelnökséget, minisztériumokat, par-lamenti pártokat képviselők, polgár-mesterek, és az 56-os Világszövetség részéről is.

Elsőként a BZSH elnöke, Ács Ta-más emlékezett. Egyebek mellett ezt mondta: Újra és újra emlékeztetni kell az utódgenerációkat arra, hogy kikhez tartoztak azok a kezek, amelyek a get-tót itt felépítették, és arra kénysz-e-rítették az addigra már anyagilag, jog-ilag és egészségileg is tönkretett, emberségükben megalázott pesti zsi-dókat, hogy egy-egy lakásba harmin-cadmagukkal szorulva éhezzenek, a legalapvetőbb emberi szükségletektől megfosztva vegetáljanak, mert azt a léteket nevezni nem lehet. Majd így folytatta: Nos az lenne az normá-lis, ha erről nem a túlélők generációja, sőt nem is az én nemzedékem, hanem a mai fiatalság emlékezne meg. A rendszerváltással magunk mögött hagytuk azt a korszakot, amikor a get-tót túlélők szégyelltek és féltek be-szélni erről az emberalatti létről, a ha-talom pedig szőnyeg alá söpörte,

mintha soha nem lett volna. Mára pe-dig eljutottunk oda, hogy újra léte-znek a világban és a magyar társada-lomban is – bár nem nagy számban – olyan csoportok, amelyek embereket származásuk, vallásuk, nemi identitá-suk okán megkülönböztetve, kezet adnának újabb gettók építéséhez. Rá kell mutatnunk, hogy kik ők, és el kell érnünk, hogy ezeket a többségi társa-dalom kilöktse, kiközösítse magából.

Ezután felhangzott a 116. zsoltár Fekete László főkántor interpretálásá-ban, orgonán (ahogy a továbbiakban is) Dobszay Péter kíséretével.

Következett Totha Péter Joel főrab-bi, a Tábori Rabbinateus vezetője.

A közelmúltban hallottam egy történetet.

1950-ben, mielőtt az iskolát álla-mosították, a Hollán utcába jártam zsidó elemibe, valamint az első hat gimnáziumi osztályt is ott végez-tem. A következő évre kevesen ma-radtunk az osztályban, talán egy tu-cat lány, nem több.

Aztán az élet és az évek elválasz-tottak bennünket egymástól, évtize-dekkel később találkoztunk újra, hogy felelevenítsük azokat az időket. Egyszer csak beszélgetésünk közben az egyikünk odafordult hoz-zám, és azt mondta: Nem is tudod, hogy mennyire irigyeltünk téged az elemiben. Miért irigyeltetek, hiszen nem voltam kiemelkedően jó tanu-ló, és nem voltunk gazdagok sem? – volt a bárgyú feleletem. Azért, mert szüleid mind a ketten megmarad-tak! – felelte.

Miért nem szeretjük a nagy kér-déseket? Mert félünk a kis vála-szoktól, de ugyanakkor vigyázunk arra, nehogy általánosításokba bo-csátkozzunk, gyűjtjük, rostáljuk, rendezgetjük emlékeink darabjait, amelyek könyörtelenül mondják el azt, hogy mi is történt.

72 évvel ezelőtt, 1945. január 18-án, a zimankós télben nem látni a tavasz jövetelét, a Dohány utcai fák ágai csupaszon merednek az ég felé.

1944. december

Gyerekként halni vittek egy decemberi délután. Havazott. Sárba hullottak a hócsillagok.

Sorsunkhoz tapadva bandukoltunk a sorban. „Úgyis megdögöltök, Dunába fűrödtök”, mondta az őr. Szuronnal nevetett.

Kiugrottam a sorból, szaladtam az életért. Táguló torokkal ordított az utcán a tömeg: „Fogják meg, ott szölik egy zsidó gyerek!”

Szaladtam, ordító arc lett minden ház. Aztán csendes csodatett. Megmenekült egy gyerek. Ismerős néminél este teát is kaptam. A falakon mint párás lehelet lebegett a rémület. Belélegeztem.

Kádár Péter
Göteborg

A budapesti gettófal palánkkal sze-gélyezett oszlopai egy szörnyű kor megmeredt követeiként dacolnak a hideggel. Sötétség és néma csend honol a romos városban. Egy kité-pett papírlapot fújdogál csupán a szél egy gyermek naplójából, amely egy egyszerű kérdést tesz fel. Tudjátok, mit hozott nekünk a mai nap? És a választ is leírta: Gettót itt, Bu-dapesten.

A gettó szót először Velencében használták 1516-ban, olyan városi körzetet jelölt, amelyben kizárólag a zsidóság lakott.

A náci Németország sokkal vérfa-gyasztóbb jelentést adott a szónak, mert azokat a gettókat, amelyeket létesítettek, arra szánták, hogy ideig-lenesen bennük gyűjtsék össze azo-kat a zsidókat, akiknek otthonait, in-góságait és mindennemű értékét a helyi „árja faj” kinézte magának.

Területe Budapesten 0,3 négyzet-kilométernyi részt foglalt el, a 207 négyzetkilométernyi főváros terüle-tében csaknem 70.000-en tartózkod-tak a gettóban, a többség 16 éven aluli gyermek, akik igazán szeren-csésnek érezhették magukat vidéki társaikhoz képest, mert ott csak vé-letlenül maradtak életben gyere-kek, míg Budapest tele volt árva vagy félárva gyerekekkel.

A gettó lakosságának növekedé-sében közrejátszott az is, hogy a nyilasok ide hozták a letartóztatott bujkáló zsidókat is. Többen önként vonultak a gettóba, mert már min-den erőforrásuk kimerült, és a buj-kálást sem bírták tovább. Bár-mennyire is nyomorúságos állapo-tok uralkodtak odabenn, legalább időnként ennyivalóhoz is hozzá lehe-tett jutni valahogy.

Polgári családok történetei, akik talán még széles látókörrrel sem ren-delkeztek, csak dolgoztak, gyereket neveltek, és örültek, ha kis pénzük szaporodott. Sokan maradtak a szülői házban, ahol gyerekként fel-nőttek, majd onnan hurcolták el őket a gettóba.

Rettenetes körülmények között éltek és haltak meg ezek az egysze-rű emberek, akiknek még az álma-ik is szürkék voltak.

Sorstalanságuk beteljesedett, mert elrabolták tőlük a sorsukat, elrabolták a felnőttkorukat, elra-bolták öregkorukat, és elrabolták az emberhez méltó halálukat is.

Az egyik kisfiú így emlékszik vissza: Az 1944-es év az életem leg-fontosabb éve volt, mert akkor ért véget a gyerekkorom, és az akkori életem meghatározta a későbbi évti-zedeket. Nyolcéves voltam, amikor szüleimet és az öcsémet egyszerűen elragadták mellőlem azzal, hogy mindjárt találkozunk, s soha többé nem láttam őket.

És akkor ott, igaz, elég gyereke-sen, én úgy láttam, hogy az Isten és a Sátán harcában a Sátán győzött, de ezt ott akkor elfelejtették meg-mondani nekünk. Majd beszélt a sok szenvedésről és fájdalomról, amit átéltem, és így fejezte be: Nagyon szeretném tudni, hogy kik ölték meg a szüleimet és az öcsémet.

Mert meg akarok bocsátani nekik, meg akarok bocsátani, de nem tudom, hogyan.

Az, hogy megértsük, ami történt, miként történt meg, attól függ, hogy választ kapjunk arra, az emberek

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége és egész közösségünk nevében szeretném kifejezni őszinte részvéteimet a tragikus olaszországi busz-balesetben életüket vesztett diákok családjainak. Gyászukban osztozunk, imáinkban velük va-gyunk. Ez a tragédia ésszel fel nem fogható.

Heisler András
Mazsihisz-elnök

Totha Péter Joel

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

miért cselekedtek úgy, ahogy csele-ke-dtek.

Vizont az, hogy az emberek mi-ért teszik, amit tesznek, olyan kér-dés, amelyre csak részben tudjuk a

választ, hiszen az ilyen vizsgálódás egyedül képtelen átfogni mindazo-kat az emberi érzéseket, szándéko-kat, gondolatokat és döntéseket, amelyekből később indítékok, célok születnek, vagy sóvárgás és remény támad.

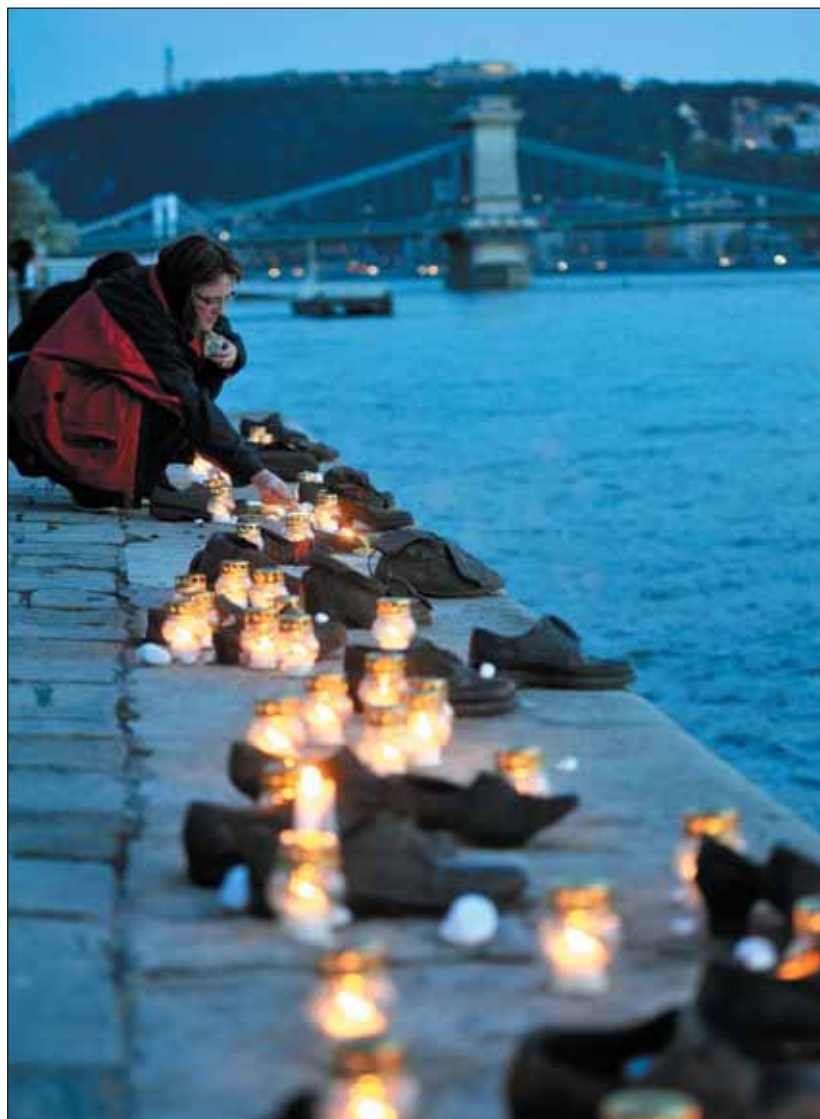
A miért azért is megmarad, mert a legapróbb részletekből származ-nak a legkiáltóbb miérek. Amire aztán nincs is válasz, és a 6 millió miért aztán az értelmet annak hatá-rain túlra fesztí.

72 évvel később, 2017. január 18-án, a zimankós télben egy kitépelt papírlapot fújdogál csupán a szél egy gyermek naplójából, amely egy egyszerű kérdést tesz fel. Tudjátok, mit hozott nekünk a mai nap?

A szónoklatok után Fekete László a Kél málé ráchámimot énekelte, majd a főrabbi vezetésével felhangzott a közös kádis ima.

Az emlékezők gyertyákat és köve-ket helyeztek el, majd megkoszorú-zták a felszabadulást és a gettó kapuját jelző márványtáblákat.

A Cipők a második helyen

A tekintélyes, több mint száz éve megjelenő Architecture Digest online ki-adása választotta másodiknak a világ 13 legfontosabb köztéri szobra közül a Duna partján található alkotást.

A Cipők a Duna-parton nevű holokauszt-émlékmű nem véletlenül nyerte el a tekintélyes építészeti magazin tetszését. Szellemi alkotója Can Togay János filmrendező, író, költő és a 2012-ben elhunyt Pauer Gyula Kossuth-díjas szobrászművész.

A kompozíció a nyilasterror idején Dunába lőtt embereknek állít emléket: Pauer Gyula hatvan pár korbácsi lábbelit formált meg vasból. A parti szegély terméskövérére erősített cipők mögött negyven méter hosszúságú, hetven centiméter magas kőpad húzódik.

Az emlékhely három pontján öntöttvas táblákon magyarul, angolul és hé-berül olvasható a felirat: „A nyilaskeresztes fegyverek által Dunába lőtt ál-dozatok emlékére állítottam 2005. április 16-án”.

Az Architecture Digest Dél-Afrikától Texasig a világ szinte minden közté-ri szobrát megvizsgálva adta a megtisztelő 2. helyet a magyar alkotásnak.

MEGHÍVÓ

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége közgyűlésére

A közgyűlés időpontja: 2017. február hó 5. (vasárnap) 10.00 óra (5777. svát 9.)

Helyszín: Budapest, Síp u. 12. II. emeleti Díszterem

NAPIREND:

Nyitóima

1. Általános elnöki tájékoztató
2. Alelnökválasztás a választási szabályzat IV/9. pontjára figyelemmel
3. Választási és jelölőbizottsági 2 üres mandátumra tagok választása, ugyancsak a fenti szabályzati határozat alapján
4. Alapszabály-módosítási javaslatok, vita és határozathozatal:

- a) MAOIH mint taghitközség, egyben önálló jogállású bevett egyház speciális jogállásának kérdése
- b) belső egyházi jogi személyek (taghitközségek) kötelezettségvállalásainak kérdésköre
- c) egyéb javaslatok (előadó: dr. Rosta Márton)
5. Választásiszabályzat-módosítási javaslatok, vita és határozathozatal (előadó: dr. Rosta Márton)
6. Különfélék

Záróima

Hittestvéri üdvözléssel:

Heisler András
elnök

dr. Kunos Péter
ügyvezető igazgató

Csaknem 2 milliárd forint zsidó közösségek intézményfejlesztésére

A következő két évben csaknem kétmilliárd forintot biztosít a kormány a zsidó vallási közösségek ingatlanfejlesztéseire. Az erről szóló kormányhatározat a Magyar Közlönyben jelent meg – közölte az MTI.

Eszerint a kormány egyetért a zsidó vallási közösségek által 2016 és 2020 között megvalósítani tervezett, kiemelt egyházi ingatlanfejlesztésekkel, beruházásokkal és programokkal.

A kabinet támogatja a zsidó vallási közösségek fejlesztéseit: a budapesti Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga felújításának folytatására az idén 1 milliárd, majd jövőre további 717 millió forintot biztosítanak a Mazsihisz számára; az EMIH az idén negyedmilliárd forintot kap a budapesti Bét Menachem Héber-Magyar Kéttannyelvű Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde gimnáziummal való bővítésére.

Rekordszámú látogató Auschwitzban

Rekordszámú látogató járt 2016-ban az Auschwitz-Birkenau Emlékmúzeumban. Az elmúlt évben több mint kétmillióan keresték fel az egykori lengyelországi haláltábor.

Egészen pontosan 2.053.000 millió látogatója volt az elmúlt évben az egykori koncentrációs tábornak.

A legtöbben az Egyesült Királyságból érkeztek Lengyelországba, 424 ezren, az Egyesült Államokból 271 ezren, Olaszországból 215 ezren, Spanyolországból 146 ezren, míg Izraelből 97 ezren utaztak el Auschwitzba.

Ezenkívül 150 film készítői jártak az emlékhelyen forgatni, illetve adatot gyűjteni.

„Nem meglepő, hogy a legtöbb látogató Lengyelországból érkezik, hiszen itt található az egykori koncentrációs tábor, de vannak más országok is, amelyekből nagy csoportok jönnek évről évre” – mondta Pawel Sawicki, az auschwitzi emlékhely szóvivője.

Sawicki dicsérte az Egyesült Királyság Holokausztoktatási Alapítványát (HET), amely évente megközelítőleg háromezer iskolás gyerekkel látogat el Auschwitzba, hogy a helyszínen mutathassák be

Karen Pollock: a gyerekek számára ez egy olyan élmény, amely valóban kinyitja a szemüket.

nekik a szörnyű történelmet. „Ez más országok számára is követendő példa lehetne” – tette hozzá.

„A gyerekek számára ez egy olyan élmény, amely valóban kinyitja a szemüket. Ellátogatnak Auschwitzba, megnézik az egykori szörnyűségek helyszínét, majd visszatérnek a szigetországba, átadják tapasztalataikat, érzéseiket, ezzel pedig más embereket is kíváncsivá tesznek, így még többen meg akarnak élőben is ismerkedni a történelem e szegmensével” – mondta Karen Pollock, az Egyesült Királyság Holokausztoktatási Alapítványának vezetője.

dege. Házigazda: Bóta Gábor újságíró.

Február 19. (vasárnap) 18.00: Örökzöld dallamok, csevegés, tánc, ismerkedési lehetőség kávé, tea mellett. A zongoránál: Neumann Nándor.

Február 26. (vasárnap) 18.00: Bereczki Csaba filmrendezővel beszélget Garai Péter a Soul Exodus-ról.

Március 4. (szombat) 19.00: Bródy János a Micske Klub vendége. Házigazda: Bóta Gábor újságíró.

Állandó programunk: csütörtökönként 18.00 órától Frankel Baráti Kör.

Már a bakancsokon is?

A horogkeresztes lenyomatú bakancsokat gyártó amerikai cég szerint csak a véletlen műve, hogy pont a náci szimbólumot hagyta maga után az általuk gyártott cipő. Egyesek szerint azonban más gyanús elem is kapcsolódik a hírhedt katonai bakancshoz.

A horogkeresztes nyomokat hagyó katonai bakancsokat egy Conal International Trading nevű amerikai cég gyártja, amely elnézést kért és visszahívta a terméket, miután terjedni kezdtek a közösségi és a hagyományos médiában a bakancsról készült fotók.

A kaliforniai vállalat most nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelentik, hogy a cipőtalp kialakítása nem volt szándékos, és szerintük a kínai gyártás folyamán keletkezett hiba okozta, hogy kis horogkereszteket hagyhat maga után az, aki ilyen bakancsot visel.

„Szeretnénk kifejezni legőszintébb bocsánatkérésünket vásárlóink és mindazok irányában, akiket megbántott a bakancs talpnyomán található horogkeresztes lenyomat” – olvasható a közleményben. „Nem volt célunk semmiféle gyűlöletkeltés vagy kirekesztés” – állítja a gyártó.

A közösségi médiában azonban voltak olyan megnyilvánulások, amelyek szerint egyáltalán nem véletlenül kerültek a katonai bakancs talpára a horogkereszt lenyomatok. A bakancsot ugyanis Polar Fox (sarki róka) néven dobták piacra, ami megegyezik annak a német- finn közös hadműveletnek a nevével (Polarfuchs), amelynek során a náci elfoglalták Finnország központi részét a szovjet seregtől a második világháborúban.

aKibic.hu

Véget ért a Hunyadi vándorlása

Két nappal e cikk írását követően megtörténik 120 éve fennálló Hunyadi téri zsinagógánk felújítás utáni műszaki átadása.

Nekünk, akik nemcsak ünnepek-kor és sabbati istentiszteleteken, hanem hetente többször (klub, tanfolyamok, talmud-tóra oktatás, felkészítés idején) nagyon sok időt töltöttünk ott, szinte második otthonunk a templom és közösségi helyisége. Így volt alkalmunk megtapasztalni olyan kisebb-nagyobb hiányosságokat, amelyek hosszú tárgyalások és egyeztetések utáni megszüntetését most majd remélhetően szinte maradéktalanul élvezhetjük.

Elnök és elnökhelyettes a novemberi kezdés után „gazdaszemekkel” hetente többször járt ott, és mindannyiszor megállapították, hogy a munkálatok a megbeszélteknek megfelelően zajlanak.

Megszerveztük a hitélet folyamosságát, és ehhez segítséget, sok

meghívást kaptunk. Vándorutunk állomásai: ORZSE Bét Jehuda 2x (plusz minden szombat), Bethlen tér, Dózsa körzet, Dohány, Bét Sálom, Frankel 2x, Hegedűs Gyula körzet. A rabbikon, kántorokon, világi vezetőknél kívül is sok-sok nagyszerű embert ismerhettünk meg, kerülhettünk közelebb hozzájuk. Mindannyiszor megtapasztalhattuk a kedves fogadtatást, figyelmességként rabbihelyettesünk, *Fináli Gábor* drásait, hetizakasz-magyarázatait is az istentiszteletek alkalmával.

A Frankel Leó úti zsinagóga rabbija s *Tordai Péter* elnök volt a „legkíváncsibb”, náluk mindkét alkalommal beszámolt tarthattunk a felújítás menetéről, a klub sokévi tevékenységéről is.

Jó volt zsidónak lenni a „haknik” alkalmával is, szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akiknek ez köszönhető volt.

gjuli

Körzeti kitekintő

Pécs

A második chanukkagyertya meggyújtásakor várták a hittestvéreket és a vendégeket a hitközség Fürdő utcai nagytermébe. *Schönberger András* főrabbi szövege az ünnep tartalmáról, majd a legifjabb lány, *Goldmann Fanni* gyűjtötte meg a gyertyákat. Nagy sikere volt *David Yengibarian* harmonikaművészenek, aki zenés műsorával vidám hangulatot teremtett. A vendégeket finom süteményekkel kínálták meg.

Néhány éve hagyomány, hogy a szeretetotthonban is rendeznek közösségi gyertyagyűjtást. Erre most a negyedik estén került sor, amikor rövid ünnepi megemlékezés után a főrabbi lobbantotta fel a lángokat.

A Keresztény-Zsidó Társaság vallásközi délután tartott a Fürdő utcai díszteremben. *Szécsi József*, a társaság főtitkára a beszélgetés témájával a vallásközi dialógus esélyeit jelölte meg. *Goldmann Tamás* hitközségi elnök kérte fel *Udvardy György* megyés püspököt, *Szalay Lajos* református lelképásztort, *Ócsai Lajos* evangélikus lelkészt és *Schönberger András* főrabbit, hogy felhívásaikkal fejtsek ki véleményüket. A szép számban megjelent érdeklődő számára az eltérő megközelítések ellenére is világossá vált: a különböző vallásokat összeköti az Isten tisztelete, azoknak a tanításoknak az elfogadása, melyek a közös tisztelet megadását, a gyűlölködés elutasítását hirdetik. Minden vallásos embernek értenie kell, hogy a Biblia főbb parancsolatai egyaránt vonatkoznak rájuk, összefogva kell fellépni a hitelvek meghamisítása ellen, hiszen ez az út vezet az annyira áhított boldogság felé.

Mitzki Ervin

Mázál tov, Lednitzky András!

Lednitzky András szegedi hitközségi elnök életútja a magyar zsidóság aranykorát idézi: azt az időszakot, amikor a szűkebb és tágabb közösségükben egyformán otthonos, független egzisztenciák, közmegebecsülésnek örvendő polgárok voltak a neológ közösség tagjai, díszői, világi vezetői.

A szegedi orvosi egyetem dékáni hivatalát vezette aktív élete során, városa legkiemelkedőbb, legnagyobb tiszteletnek örvendő lakói közé tartozott, és a személyét méltán övező köztiszteltetből valami, talán nem is kevés, átsugárzott az általa vezetett zsidó közösségre is, amely nem utolsósorban az ő megszolgált tekintélye révén tudott kapcsolódni az egyik legfontosabb magyar város életéhez. Amikor tavaly szívinfarktust kapott, együtt izgult egész

Szeged velünk, együtt szurkoltunk a felépüléséért, és a Jóisten meghallgatta imáinkat.

A jókívánságok akkoriban elborították a Facebook-falát, és ha tudtuk is homályosan, mit jelent Lednitzky András Szegednek, igazán mélyen és pontosan csak ebben a válságidőszakban értettük meg. Eljött az alkalom, hogy elmondjuk: végtelenül büszkéek vagyunk arra, hogy Lednitzky elnök úr közösségünk vezetői közé tartozik, és reméljük, hogy még ötven évig, 120 éves koráig számíthatunk a munkájára.

Isten éltesse közöttünk Elnök urat az emberi kor legvégső határáig, Szeged és a magyar zsidóság örömeire!

Boldog születésnapot kívánunk!

MAGÁNNYOMOZÁS

FELSŐFOKON!

KOBA

DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

PANELBESZÉLGETÉS

Mit csináljunk, ha a Jobbik kerül hatalomra?

A Jobbik Hanukája, avagy hová álljanak a zsidók címmel rendezett nyilvános kerekasztal-beszélgetést a Mazsihisz a Bálint Házban Kiss Henriett Mazsihisz-alelnök, Ceglédi Zoltán politikai elemző és Darvas István rabbi részvételével. A rendezvény apropója Vona Gábornak, a Jobbik elnökének a chanukka alkalmából írt üdvözlő levele volt, amely élénk vitát keltett.

amely túlmutat a saját életén, mindazon, amiért felelősséget vállalhat. Azaz – tette hozzá György Péter – beszélünk lehet, de amit mondunk, az nem váltható és váltandó be magától értetődően tettekre. S hogy akkor mit is tegyünk? György Péter szerint kérdés, hogy ugyan miről beszéljünk olyan emberekkel, akik még mindig nem tudják, hogy mennyire fontosak mások és egyenlők vagyunk, s egyikünknek sincs joga sem

a mindenkor hatalommal nem kommunikál. A rabbi a párbeszéd híve, mert szerinte az előrelépés csak párbeszéd útján lehetséges. Arra a megjegyzésre, hogy a Jobbik chanukkai üzenete pusztán egy politikai taktikázás része, Darvas István azt mondta: az elmúlt évezredekben a zsidósággal való barátkozás mindig taktikai okokból történt a mindenkor hatalom részéről, vagyis a hatalom és a zsidóság kapcsolata soha

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

A Mazsihisz vezetése a Vona levele után kirobban vitában arra az álláspontra helyezkedett, hogy „ha az üdvözlő maga nem is, de az ebből kialakult vita már alkalmas arra, hogy elemezzük a helyzetet, és következtetéseket vonjunk le anélkül, hogy beszálnánk bármilyen olyan pártpolitikai meccsbe, amelyhez nekünk bizonyosan semmi közünk sincsen”.

Egy ilyen helyzetelemzésre kínált lehetőséget a Bálint Házban tartott, Hont András HVG-rovatvezető által vezetett fórum, amelyre meghívást kapott Köves Sándor is – az EMIH vezető rabbija azonban a rendezvény előtt lemondta a részvételt. Egyebek mellett arra hivatkozott, hogy sajtónyilvános eseményről van szó, s szerinte nem volna jó, ha a zsidó szervezetek a nyilvánosságot egymás szapulására használnák föl.

A rendezvényt Heisler András Mazsihisz-elnök nyitotta meg, bevezetőjét külön cikkben közöljük.

„Mi az ördögöt csináljunk?”

De akkor most mit tegyünk? Mi az ördögöt csináljunk, ha tudjuk: finoman szólva nem mindig tettértékük a szavaink? – tette föl a kérdést György Péter professzor, aki előadásában lényegében arra kereste a választ, hogy a zsidó közösségek számára van-e, s ha van, akkor mi a legjobb megoldás a szélsőjobboldal kapcsolatos állásfoglalás tekintetében. Mint mondta, azt senki nem gondolhatja komolyan, hogy egy romagyűlölő, homofób, menekülteket megalázó, xenofób, a szent magyar irodalom világán kívül élő párttal lenne bárkinek mit beszélnie, hiszen a Jobbik antiszemitizmusa csupán egyetlen elem abban a gyalázatos eszmerendszerben, amelyben élnek. Szerinte az nem megoldás, ha az ember visszahúzóódik egy biztonságos, homogén, zsidó életbe, elvégre olyan nincs is, hanem önmagukat különbözőképpen definiáló és identifikáló, egymáshoz különböző mértékben és szálon kötődő zsidó mikro-közösségek léteznek. A professzor azt mondta: már nagyon rég nem hisz az értelmiségiek kiváltságos szerepében, abban, hogy bármelyik értelmiséginek jogában állna olyan ügyben útmutatást adni az igazságtalanságot némán tűrő tömegeknek,

a megvetésre, sem a kegyetlenségre. A professzor a beszédét azzal zárta: a helyzetről inkább egymással beszéljünk, mintsem arra érdemtelennel.

Az est egyik legdirektebb és a vélemények ütköztetése szempontjából egyik legprovokatívabb felvetése Hont Andrásról hangzott el, aki azt kérdezte: a hatalommal való párbeszéd terén mi lesz a teendő abban az esetben, ha Magyarországon Vona lesz a miniszterelnök, Gyöngyösi Márton a külügyminiszter, Dúró Dóra felel az oktatásért, a B-közép pedig a koronaőrseget látja el, továbbá a választási irodákat „védi”?

Válaszában Kiss Henriett azt mondta: ilyen helyzetben a Mazsihisz feladata az lesz, hogy védelmi szervezete legyen az összes magyarországi zsidó embernek, ami pedig az oktatást illeti, a zsidó oktatási intézmények bizonyosan nem vennék át Dúró Dóra elveit. Hozzátette: a Jobbik megítélésében számára máig meghatározó élmény a Magyar Gárda 2007-es ünnepi avatása, amikor a budai Várban, a Dísz téren, nyilas jelmezben hungarista eszmeiséget képviselő gárdisták álltak, ám a Sándor-palota ablakai zárva maradtak, és Sólyom László akkori államfő az alkotmány őreként nem érezte feladatának, hogy az újnnyilasokkal szemben fellépjen. Az alelnök aszszony hozzátette: Vonának igaza van, a Jobbik tényleg nem náci párt, ellenben újnnyilas, hungarista alapon álló szerveződés. Kiss Henriett elmondta azt is: magánemberként nem tud különbséget tenni a Jobbik és a nagyobbik kormánypárt nyilatkozatai között, de a Mazsihisz alelnökeként az a meggyőződése, hogy egy zsidó szervezet nem teheti meg, hogy nem folytat párbeszédet a mindenkor hatalommal, elvégre a Mazsihisz állami feladatokat lát el. A hatalommal való párbeszéd azonban nem jelenti azt – tette hozzá –, hogy a Mazsihisznek némának kellene maradnia, ha problémát tapasztal.

„Történelmi tévedés volna”

A kérdés kapcsán Darvas István rabbi kifejtette: egyéni szinten az embernek szíve joga eldönteni, hogy a hatalmon lévők közül kivel áll szóba és kivel nem, de egy vallási szervezet szerint nem teheti meg, hogy

nem nélkülözze a taktikai elemeket. Ebből szerinte az következik, hogy akár taktikai lépés volt Vona üzenete, akár nem, a zsidóságnak nem dolga, hogy ezt megítélje, mert nem feladata Vona döntéseinek elemzése. Szerinte ennél lényegesebb, hogy az ország második legnagyobb pártja egyáltalán chanukkai jókívánásokat küldött, ezért a zsidóságnak most nem elemeznie, hanem várnia kell az efféle gesztusokat. A rabbi közölte: történelmi tévedés volna azt hinni, hogy a Jobbik egyszerűen csak náci bunkók gyülekezete, hiszen az egyetemeken tele vannak Jobbik-szimpatizáns, tanult és olvasott fiatalokkal, akikből idővel a párt szellemi háttországa lesz. Darvas szerint ezekkel a fiatalokkal beszélgetni kellene, de nem azért, mintha egyetértenénk velük, hanem azért, mert fontos volna megvitatni velük, hogy milyen Magyarországon szeretnénk közösen élni.

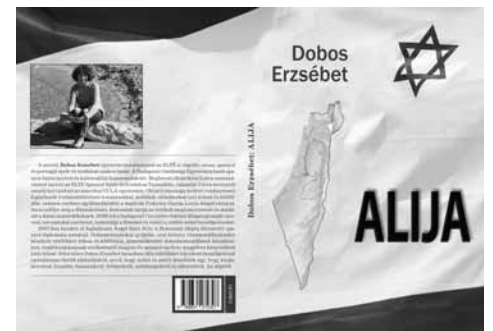
Ceglédi Zoltán politikai elemző azt az álláspontot osztotta, miszerint Vona üzenete nem más volt, csak taktikai húzás, az igazi bűnbánat ugyanis nem úgy működik, mint a forgóajtó, amin az ember gyorsan áthalad, hanem az igazi purgatórium inkább meredek lépcső, amin az embernek meg kell szenvednie. Szerinte a bűnbánat fáradságos munkáját Vona és a Jobbik még nem végezte el, a kiengesztelést ugyanis nem lehet egyetlen üdvözlőlappal letudni, pláne nem akkor, ha a Jobbik tagságának jelentős része a zsidókhoz való közeledéssel nem is ért egyet, sőt azt indulatosan elutasítja. Szerinte a Jobbik politikáját annak tükrében érdemes vizsgálni, hogy a nagyobbik kormánypártnak a nemzetközi, globális nagytökével és Soros Györgyvel kapcsolatos nyilatkozatai „nettó zsidózásaként” kódolhatók a társadalomban. Ceglédi úgy fogalmazott: Vona üdvözlőjét valós tetteknek kellene követniük, például föl kellene lépnie a legismertebb magyar szélsőjobboldali portál ellen, amelyen gyalázatos uszítások olvashatók a zsidóság ellen. Emlékeztetett rá: a zsidóság hiánya még messze nem az ideális állapot, ennél komolyabb célokat kell kitűzni.

Kácsor Zsolt
(mazsihisz.hu)

KÖNYV

Dobos Erzsébet: Alija

Mindaddig feldolgozatlan témára vállalkozott a szerző: arra, hogy életinterjú készítsen az Izrael Államba alijázott magyar zsidók első generációjának emlékeiről, arról, hogyan építették fel az Országot. *Dobos Erzsébet* alapos kutatómunkát végzett a beszélgetések előtt. *Erős-Hajdú Szilviának*, az Új Kelet akkori főszerkesztőjének, valamint számos, Izraelben élő barátjának segítségével sikerült harminc, 80–90 év közötti személyt találnia, akiket előzetes egyeztetés után 2014 nyarán otthonukban felkeresett.

A beszélgetések során szóba került az alijázás minden fontos momentumai, így az okok, amiért úgy döntöttek, hogy elhagyják Magyarországot, az út, a megérkezés utáni szembesülés a nehézségekkel, az alkalmazkodás, a kibucélet, a párválasztás és a családalapítás, a munkalehetőségek, az új haza felépítése. És természetesen ezer más dolog, személyes élmény, esetenként drámai fordulatok, sikerek és kudarcok, örömök és fájdalmak, amelyeket a visszaemlékezők megosztottak a szerzővel, és rajta keresztül az olvasókkal.

Az „oral history” nehéz műfaj. Mindenekelőtt empatikus, intelligens és tapasztalt beszélgetőtárs kell hozzá, aki aktív, támogató figyellel képes hallgatni a beszélőt. Dobos Erzsébetnek ez sikerült. A beszélgetések során körvonalazódnak közel 70 év eseményei: a cionista mozgalommal kijuttatott, többnyire árva vagy félárva gyerekek története, a fiataloké, akik 17–18 évesen kötöttek házasságot, melyek azóta is tartanak, a kibucok, ahol eleinte sátrakban és barakkokban laktak, mert még nem voltak házak, a személyes és közösségi sikerek, eredmények. Szerepelnek a könyvben olyanok is, akik később, 1956 után vagy a hatvanas évek elején alijáztak. Részletesen szó esik arról, hogyan szervezték meg az életet a kibucokban, majd később milyen változások következtek be, milyen volt az élet északon és milyen délen, a Negevben, vagy hogyan találták meg helyüket azok, akik Jeruzsálembe vagy Haifára kerültek.

A szerző gondolt azokra az olvasókra is, akik nem különösebben járatosak a témában, ezért a személyes történetek előtt található rövid ismertetés az alija fogalmáról, a cionizmusról, a kibucmozgalomról és Izrael Állam történetéről, valamint számos lábjegyzet is segít az értelmezésben.

A könyv üzleti forgalomba nem kerül, a szerző magánkiadása, nála lehet beszerezni:

Dr. Dobos Erzsébet
Üzenetrögzítő telefon: 466-9414
E-mail: erzs.dobos@gmail.com

Kedves zsidók és nem zsidók

Heisler András beszéde a Bálint Házban

Kedves zsidók és nem zsidók!

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége nevében köszöntök mindenkit. Köszönöm, hogy érdeklődtek, hogy regisztráltak, hogy eljöttek, s külön köszönöm a panelbeszélgetés résztvevőinek, hogy vállalták felkérésünket. Mindenekelőtt szeretném tisztázni, miért kezdeményeztük a mai beszélgetést és mi a célunk vele.

Évek óta aktív résztvevője vagyok több nemzetközi és európai zsidó szervezet munkájának, évek óta vissza-visszatérő témája tanácskozásainknak az európai szélsőjobboldali politikai pártok mozgása. Franciaországban, Ausztriában, Hollandiában, Dániában ezek a szélsőjobboldali, helyenként náci gyökerű pártok 2017-re a hatalom közelébe jutottak. Marine Le Pen ma esélyes akár a francia köztársasági elnöki posztra, s ha Hollandiában ma választásokat tartanának, az ottani Szabadságpárt nagy valószínűséggel nyerne (márciusban valóban lesznek választások). Ezek a szélsőjobboldali pártok mára elhagyták antiszemita megnyilvánulásait, szinte kivétel nélkül Izraelt támogatják, közben megmaradtak EU-ellenes, nemzeti jóléti állampártokként, rasszista eszméket valló, főleg migráns- és muszlimellenes pártoknak. A zsidó közösségeknek Európában stratégiai feladatuk ezeknek a mozgásoknak az elemzése, és fel kell készülni egy olyan forgatókönyvre, amikor európai uniós tagállamokban a szélsőjobboldali erők hatalmi pozíciókat szereznek. A zsidó szervezeteknek mindenhol a valósból kell kiindulniuk. Reuven Rivlinnek, Izrael Állam elnökének a tanácsa, miszerint szélsőséges politikai erőkkel a zsidó közösségek ne keveredjenek párbeszédbe, mindaddig helyes (és a Mazsihisz következetesen eszerint működik), amíg valamelyik országban valamelyik szélsőjobboldali párt képviselője kedves mosollyal nem kopog be miniszterként valamelyik zsidó hitközség ajta-

ján. A mai beszélgetésünk célja egy ilyen nem kívánt forgatókönyvre történő stratégia fundamentumainak elhelyezése. Fontosnak tartom rögzíteni: programunknak nem célja a Jobbikkal történő párbeszéd!

A helyzet azonban bonyolult. Egy chanukkai üdvözlő felröptetése önmagában még nyilvánvalóan kevés, különösen akkor, ha mögötte politikai érdekek és számítások is sejlik. Közben persze az is igaz, annak örülhetünk, ha Magyarországon a nyílt zsidózás politikailag már nem kifizetődő – még akkor sem, ha akár sokaknak nagyon is jólesne. Vona Gábor chanukkai figyelmessége ezzel a jó hírrel örvendeztetett meg bennünket.

Hitközségek szövetsége vagyunk. Dolgunk elsősorban az Örökkel való és híveinkkel, Ábrahám szövetségének tagjaival van. Magyar társadalmi szervezatként azonban feladatok vagyunk nem zsidó polgártársainkért is. Amivel nincs dolgunk, az a pártpolitika. Ugyanakkor a Mazsihisz kénytelen zsidó érdekvédelemmel is foglalkozni, büszkén és öntudatosan próbáljuk képviselni a magyar zsidóság érdekeit. Az érdekvédelem azonban felelősséget is jelent, óhatatlanul politikai felelősséget, de ez nem azonos semmiféle pártelköteleződéssel.

Az itt ülők egy része által képviselt zsidó szervezetekkel vannak közös érdekeink, léteznek közös témáink. Azért jöttünk ma össze, hogy ezekről beszéljünk. Fontos, hogy ne legyenek tabutémáink, hogy ne dugjuk homokba a fejünket, mert mindnyájan felelősek vagyunk saját közösségünkért, saját magunkért.

Hasznos és tartalmas eszmecserét kívánok a beszélgetőknek és a hallgatóknak egyaránt, és külön köszönöm a Bálint Háznak, hogy helyszínt biztosított az eseményhez.

VALLÁSI ROVAT

A vallásos életmód nyugalma

„Ez a nyugalom: hagyjátok a fáradságot! Ez lesz a pihenés – de ők nem akarják hallani.” (Jesája 28:12)

A próféta arról számol be, hogy nyugalomról prófétál a népek, de a nép nem képes arra, hogy megértse az üzenetét. A kommentátorok megmagyarázzák: ha „hagyják a fáradságot”, azaz nem sanyargatják, anyagilag nem használják ki többé azokat az embertársaikat, akik ebbe már befáradtak, az számukra is nagyobb nyugalmat és több pihenést jelentene. Azt gondolják, hogy ha csalással szereznek több pénzt, akkor nagyobb anyagi biztonságban vannak, így nyugalmasabb életet élnek. Azonban a valóság az, hogy a családhoz is szükséges bizonyos fáradság, tervezés, energia befektetése, amit mind megspórolhatnának maguknak. A próféta azt üzeni, hogy gondolják végig, és értsék meg, hogy összességében az ő javukat szolgálja a törvény. Tehát nemcsak az áldozat, hanem az elkövető is jobban jár a betartásával.

A próféta már nem azzal érvel, hogy ne csináljatok ilyesmit, mert nem szép, mert már látja, hogy ez az érv nem használ. Amikor viszont a saját jól felfogott, önző érdekükre apellál, és erre sem hallgatnak, akkor már csalódottan kijelenti: „de ők nem akarják hallani”. Mit fognak meghallani az emberek, ha nem ezt?

A mai korban alapvetően kétféle életmód közül választhat az ember: vallásos és szekuláris. Azt mondják, az előző nemzedékekben ez a döntés nagyban múltott a filozófiai érveken. Vajon valóban létezik Isten? Tényleg Ő adta a Tórárt? Tényleg bízhatunk a rabbik hagyományában? A mai világ azonban inkább a próféta által leírt helyzetnek felel meg, amikor egy rabbi jobban teszi, ha szóba sem hozza az igazságot. Rögtön a tárgyra tér: miért jó nekem az, ha vallásos leszek?

Az elterjedt közvélekedés szerint a zsidó vallásos élet csupa-csupa nehézség, szükségtelenül sok terhet ró az emberre, ami egyáltalán nem kifizetődő. Pedig ezek a „terhek” sok esetben hasonlóan működnek, mint a próféta példájában a család elhagyása: részben veszteséget, részben nyereséget jelentenek, végeredményben azonban inkább előnyösek.

1. Vegyük például a szombat tartását. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy pihenni jó. Az információk özönében élünk, közhelyszámba megy, hogy micsoda érteke van annak, ha akár csak egy rövid időre is leállítjuk az áradatot. Mégis nehezebbre esik, hogy megtegyük a nagy lépést. De vajon miért? Ha csak annyit megfogadunk, hogy mostantól számítva 10 szombaton keresztül kikapcsoljuk a telefonunkat, kipróbálhatjuk, milyen érzés valójában a szombattartás. Felszabadító! Nem lehetséges szavakban átadni azt, hogy mennyire más érzés szombaton létezni, mint hétköznap. Nem telik el úgy egy szombat délelőtt, hogy ne jutna eszembe legalább két lényegbevágóan fontos dolog az életem alakulásával kapcsolatban. Tehát az egész életem pályája más, meggondolatlanabb irányba alakulna, ha nem tartanék szombatot!

2. A zsidó vallás előírja a házassági élet tisztaságát. Eszerint az aszszonynak havonta egyszer, 7 nappal azután, hogy véget ért a havi ciklusa, el kell látogatnia a mikvébe, hogy megtisztuljon. Egy ciklus általában 5

napig tart. Ez a gyakorlatban azt eredményezi, hogy majdnem a hónap felében férj és feleség nem lehetnek együtt. Ebben az időszakban nemcsak a házastársi érintkezés tilos, hanem nem is érhetünk hozzá a másikkhoz. Sőt, ha egy tárgyat akarunk átadni neki, azt sem tehetjük kézből kézbe közvetlenül, hanem például úgy, hogy letesszük az asztalra, és ő felveszi onnan.

Ez sokaknak elsőre elképzelhetetlennek tűnhet. Az azonban elgondolkodtató, hogy ha egy házaspár megjelenik egy szekuláris házassági tanácsadónál, az első kérdése az lesz, hogy próbálták-e már 2 hetes szüneteket tartani? Mindkét félnek szüksége van a magánszférára, melynek hiánya feszültségek forrása lehet. A távolságtartás időszakában a házasság felek lelki alapú kapcsolatot tudnak kiépíteni egymás között, ami – paradox módon – szorosabbra fonja a kettejük között fonódó köteleket. A Tórában maga a Teremtő határozza meg a mindenkori számára ideális receptet a mindig megújuló házassághoz. Az eredmény: a válási arány az ortodox zsidók körében szignifikánsan alacsonyabb, mint szekuláris társaik körében.

3. Az ember egész világhoz való viszonyát megváltoztatja a személyes Istenbe és annak gondviselésébe vetett hit. Egy hívő ember látja a rendet, az Irányítót abban az életben, amiben az ateista csak a véletlenszerűséget, a káoszt és az evolúciót veszi észre. Hittel együtt van értelme az életnek, mert tudjuk, hogy minden cselekedetünkkel a Teremtő akarataival igyekszünk összhangba kerülni, és ezek a cselekedetek egy irányba mutatnak: hogy Hozzá közeledhessünk. Ezzel szemben egy hit nélkül élő ember számára az a kihívás, hogy megtalálja azt, amivel eltöltheti a hátralévő idejét, a lehető legkevesebb szenvedéssel.

Erre persze lehet azt mondani, hogy mindenki azt hiszi, amit hinni akar, és a hívők is csak azért hisznek, mert nem bírnak együtt élni azzal a tudattal, hogy magukra vannak hagyva ebben a világban. De ne felejtjük el, hogy ugyanez fordítva is érvényes: az ateistáknak is nehézséget jelent, hogy a számonkérés tudatával együtt éljenek, azzal, hogy egy náluk nagyobb Létező figyeli, vizsgálja és megítéli őket.

4. „Örökkévaló Istenetek után menjetek” – írja a Tóra (Mózes 5., 13:5). A hagyomány ezt úgy értelmezi, egész életünkben arra kell törekednünk, hogy tulajdonságainkban hasonlóvá váljunk a Teremtőhöz, vagyis tökéletesítsük önmagunkat (Szotá 14a). Noha minden józan ember időről időre dönthet úgy, hogy például ideje lehiggadnia, legyőznie a haragját, vagy egészségügyi okok miatt a lustaságát, falánkságát, de a zsidó vallásban ez vallási kötelezettséggel emelkedik, és a személyiség minden vonására kiterjed. Ez persze egyrészt feladatot és kihívást jelent, másrészt azonban nagyon pozitív hatással jár. Hiszen a jó embernek nemcsak a környezete érzi jól magát, hanem ő is sokkal kényelmesebben van a saját bőrében. A Rámbám szerint minden egyes rossz tulajdonság egy betegséghez hasonlít, amit megszoktunk, ezért nem vesszük észre, mennyire fájdalmas (Hilchot Déot 2:1). Ezekből megszabadulni olyan érzés, mintha az ember a látását kapná vissza, vagy egy elveszített testrészét.

Szántó-Várnagy Binjamin
binjamin.hu

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Brüsszel

Moshe Kantor, az Európai Zsidó Kongresszus, valamint a Tolerancia és Megbékélés Európai Tanácsa (ECTR) elnöke bejelentette, hogy Martin Schulz, az Európai Parlament leköszönő elnöke és Andrej Koncsalovszkij orosz filmrendező kapják a 2016. évi To-

Tolerancia érmek – Andrej Koncsalovszkij és Martin Schulz

lerancia Érmek. Az elnök hangsúlyozta, hogy Martin Schulz sokat tett a soá emlékének megőrzéséért, és „megalkuvás nélkül kiállt a gyűlöletkeltés, a türelmetlenség és a politikai szélsőségek ellen”. Andrej Koncsalovszkij filmjeiben „megjelenik az emberi tragédiákra történő visszaemlékezés, ami azért is fontos, mert a szélsőségek meg akarják hamisítani a múltat”. Legutóbbi alkotását, a holokausztal foglalkozó „Paradise”-t, Ezüst Oroszlán díjjal tüntették ki a 73. Velencei Filmfesztiválon. A Megbékélés Európai Tanácsának tagjai között VI. Fülöp spanyol király, Tony Blair korábbi angol kormányfő, Georgiosz Vasziliiu volt ciprusi államfő és mások szerepelnek.

Irak-Kurdisztán

A zsidó közösség képviselői hivatalosan kérték a kurdisztáni vallásügyi minisztériumtól, hogy zsinagógát létesíthessenek a régió székhelyén. A minisztérium

Shirzad Mamsani

az engedélyt azonnal megadta, de a terv megvalósítása egyelőre késik. A közösség ugyanis ragaszkodik ahhoz, hogy a hatóságok nyilvánosan ismerjék el a zsidókkal szemben korábban elkövetett bűnöket. Izrael Állam megalakulását és az arab–zsidó háborút követően, a múlt század ötvenes éveinek elején, a régióban élő több tízezer hitestvérünket embertelen körülmények között elűzték. A tragikus esemény évfordulója alkalmából Erbilben megemlékezést tartottak, amelyen Shirzad Mamsani, a közösség vezetője kiemelte: „ez a rendezvény lehetőséget adott arra, hogy a világot emlékeztessük a zsidók szenvedéseire”. Iraki Kurdisztánban jelenleg mintegy négyszáz zsidó család él.

Szerbia

Az Európai Zsidó Sajtóügynökség (EJP) jelentése szerint Jasha Alfandri, a montenegrói zsidó közösség elnöke és Haris Dejc, a belgrádi hitközség alelnöke az Európai Bizottság és a Nemzetközi Holokausztmemorialis Szövetség segítségét kéri, hogy a Belgrád melletti Sajmisteiben a német megszállás alatt létesített egykori koncentrációs tábor emlékhelyé nyilvánítsák. Az 1941 őszén megnyitott lágerben néhány hónap alatt mintegy 7000 zsidó nő, gyermek és idős személy pusztult el. Halálukat az éhínség, a járványok és az elgázósított kocsikban való meggyilkolásuk okozta. Ezt követően hadifoglyokat és elfogott partizánokat őriztek a táborban. A há-

Sajmistei emlékmű

ború után a tragikus eseményekről „megfeledkeztek”, és művészek műteremként használták a pavilonokat, majd vendéglők nyitlak a területen. A közösség vezetői azonban ragaszkodnak a belgrádi és a szerbiai zsidók tragédiáját idéző emlékhely mielőbbi megvalósításához, mert „az utolsó túlélők néhány év múlva már nem lesznek közöttünk”. 1941-ben 82.000 hitestvérünk élt Jugoszláviában és 11.870 Belgrádban. Jelenleg mintegy 3000 zsidó lakosa van Szerbiának, akiknek a fele Belgrádban tartózkodik.

Tunézia

Claude Nataf, az 1997-ben alapított Tunéziai Zsidó Történelmi Társaság volt elnöke a közelmúltban mutatta be új könyvét, amely a zsidóknak az 1942. november 9-től 1943. május 8-ig tartó német megszállás alatti sorsával foglalkozik. Tunézia a francia összeomlás után, 1940 júniusában alakult kollaboráns vichy kormány fennhatósága alá tartozott. A hatóságok a zsidók tevékenységét korlátozó intézkedéseket léptettek életbe, de a sárga csillag viselését nem írták elő. A nácik megjelenése tragikus változásokat hozott. A megszállók a közösségtől hatalmas összegeket követeltek, és a bombázások által okozott károk helyreállítására kötelezték őket. Bizerte-ben internálótábor létesítettek, ahol mintegy 5500 üldözöttet őriztek, közülük mintegy hatvanan pusztultak el. Negyven személyt légi úton deportáltak Auschwitzba. A zsidók túlnyomó többségének megmenekülése a szövetségesek gyors előretörésének, a megszállásban részt vevő olaszok emberségének, valamint a bej (államfő) szolidaritásának köszönhető. 1946-ban 70.000 tunéziai illetőségű hitestvérünk élt az országban, nem számítva a francia, olasz és más állampolgárságú zsidókat. Számuk 1971-ben már csak 10.000 fő volt. Napjainkban mintegy 1200–1500 zsidó él részint Tuniszban, részint Djerba szigetén, ahol a híres El Ghriba templom is található. Az országban több zsinagóga működik jelenleg is.

Kovács

Az El Ghriba zsinagóga

IZRAELI SZÍNES

Madarakkal repül

A német újságíró és természetfotós *Thomas Krumenacker* elámult a madarak vonulásától Izraelben.

Tizenegy évvel ezelőtt megváltoztatta az életét, miután szemtanúja volt a szezonális madárvonulásnak. „A madarak a Szentföldön” címmel könyvet állított össze a témában, amely német és angol nyelven jelent meg. Krumenacker Berlinben él, de gyakran látogatja Izraelt. Követi a madarak vándorlását a Hermon hegytől egészen Eilatig.

A könyvben található fotók és kísérszövegek bemutatják a madarak vándorlását hosszában az országban, amit ma már a világ nyolcadik csodájának is titulálnak. Minden évben felfedezhető egy-egy új faj is az izraeli madárvonulásban.

A madarak többsége ősszel elhagyja Európát, hogy Afrikába re-

püljön, majd tavasszal vissza. Néhány faj a tél folyamán érkezik. Szakértők becslése szerint ilyenkor mintegy 500 millió madár repül át Izraelben.

Különösen kiemelkedő példányok a fehér gólyák: félmillióan állnak meg pihenni és étkezni Izraelben.

Izrael tartja a rekordot más feljegyzésekben is. Például egy madarász nem kevesebb mint 8700 fekete gólyát számolt össze másfél órán belül a Bét-Seán völgyben. Ez a legnagyobb állomány, amelyet valaha is láttak ebből a fajból.

Új és gazdag táplálékforrást jelentenek a halastavak, a mezőgazdasági területek és a hulladéklerakó helyek, amelyek „üzemanyag-töltő állomásként” szolgálnak a vándorló madaraknak.

Izraelben is...

Az Izraeli Demokrácia Intézetben kiemelkedő közéleti, vallási vezetők és tudósok jelenlétében rendezett konferencián *Nátán Saranszkij*, a Zsidó Ügy-nökség elnöke a rendezvény fő témája kapcsán kiemelte a zsidó identitás hátráinak átértékelését. Saranszkij szerint hiba, hogy Izrael nem vállalja a párbeszédet a diaszpórában élő zsidósággal, és ez komoly veszélyt jelent a zsidó szolidaritás szempontjából. „A közösségek lehetnek különbözőek, de ha egy történelmi folyamat részének érzik magukat, akkor ez lehet a szolidaritás alapja.”

Az elnök rámutatott, hogy a zsidók a világ különböző részein sokféleképpen harcolnak Izraelért, különösen az elmúlt években indított, a zsidó állam delegitimitációját szolgáló kampány ellen nagyon aktívak. Az izraeli állam azonban sok zsidó legitimitását nem biztosítja.

Josua Sobol drámaíró korábban azzal érvelt, hogy a jelenlegi globális tendencia, az úgynevezett merev csoportidentitás hangsúlyozza a túlzott nacionalista önértékelést, ezért csökken a másokkal szembeni kulturális tolerancia. Ez a tendencia különösen érzékelhető az Egyesült Államokban és Franciaországban.

Sobol szerint az Izraelben kialakult hasonló irányzat, az elszigetelt identitás fő jellemvonása a felszínes felület mögött lévő tartalom hiánya.

Rabbi Jákob Medan, a Har Ecion jesiva vallási-cionista vezetője a témával kapcsolatban megemlítette Reuven Rivlin elnök korábban elhangzott jellemzését: Izrael négy különböző törzsré hasadt – hárdi, vallási-cionista, világi és arab.

Medan majdnem hasonló következtetésre jutott: „Izraelben négy törzs él: világi, vallási-cionista, hárdi, és a diaszpóra zsidósága. Az arabok különbözőek.”

A végső konklúziót levonva, a rabbi szerint a zsidó identitást a bibliai ósúlyokon keresztül kell erősíteni, szerinte a brit mila erejével lehet csak a Mória hegyhez felemelkedni. Amennyiben kizárólag az új zsidó kultúra irányába megyünk, a zsidó identitás megtartásának problémája a jövőben agasztóvá válik.

Ziva David/ujkelet.live

Épül a világ legmagasabb naperóműve

(MTI) A világ legmagasabb, 250 méter magas naperóműtornyának felépítésére készülnek a Negev-sivatagban, Izraelben – értesült a *Jediót Ahronót* című újság honlapja, a *ynet*.

A napfényben gazdag Izrael ha-

gyományosan kőolajszármazékokkal, illetve a földközi-tengeri földgázmezők felfedezése és kiaknázásának megindulása óta földgázzal működési erőműveit. Energiafelhasználásának jelenleg mindössze két és fél százaléka származik a nap erejéből.

A tervek szerint az ország 2020-ra megnégyeszeríti, tíz százalékra növeli napenergia-kiaknázását, főként a Negev-sivatagban felépülő új naperóművekkel.

A várhatóan 2018-ra elkészülő Asalim naperóműrendszer négy, különböző technológiát alkalmazó részből áll majd. Együtt háromszáz-tíz megawatt energiát fog termelni, az ország teljes szükségletének 1,6 százalékát, ami százharmincezer háztartásnak, az izraeli lakosság öt százalékának ellátását fedezi.

A vállalkozás központi eleme lesz a világ legmagasabb, 250 méteres naperóműtornyának megépítése. Ötvenzer, a Nap irányába forgó tükrök fogja a toronyra összpontosítani a Nap sugarait, ezzel fűtve egy kazánt, amelynek gőzével az áramot termelő turbinát hajtják.

Azért építik ilyen magasra a tornyot, hogy minél kisebb földterületen helyezhessék el a tükröket, ugyanis minél közelebb vannak egymáshoz, annál magasabb tornyot kell építeni a napsugarak összegyűjtésére.

Közösségi oldalak gyűlölködés nélkül

Az izraeli törvényhozás elsőre elfogadta azt a jogszabályt, amelyet *Ajelet Saked* igazságügyi miniszter terjesztett be, így a jövőben a közösségi oldalak kötelezhetők a gyűlöletet és az erőszakot népszerűsítő bejegyzések törlésére.

A dokumentum értelmében a közigazgatási bíróságok az erőszakot terjesztő anyagok eltávolítására kötelezhetik az olyan platformokat, mint a *Facebook*, a *YouTube*, a *Twitter*, és olyan internetes cégeket, mint a *Google*.

Az előírások alapján ha egy bejegyzést úgy minősítenek, hogy az akár egyetlen személy, a közvélemény vagy az egész állam biztonságát veszélyeztetheti, akkor azt törölni kell. A Facebook-törvényt ugyanakkor még két alkalommal kell elfogadniuk a döntéshozóknak. Amennyiben a jogszabály azokat az akadályokat is sikerrel veszi, akkor az izraeli kormány megbízhat majd egy bíróságot azzal, hogy rendelje el adott bejegyzések eltávolítását.

Ötven év múlva 25 millióra nőhet Izrael népessége

Elképesztő adatokat közölt az izraeli statisztikai hivatal: az ország népessége 2056-ra akár 25 millióra is nőhet, és addigra már ultraortodox lehet minden harmadik lakosa. Franciaországból kevesebb, Oroszországból több zsidó érkezett idén: ezzel az oroszok átvették a vezetést.

Izrael nyolcmillió 600 ezer lakossal fordult rá a 2017-es évre, 2%-kal, 167 ezer fővel nőtt tavaly az ország népessége, nagyjából annyival, mint az előző években. A fejlett világban Izraelben a legmagasabb a születésszám, egy családnak átlagosan 3 gyermeke van, az arab állampolgárok esetében ez jellemzően magasabb, az ultraortodox közösségben pedig hozzávetőleg a duplája. Az ultraortodoxok aránya így folyamatosan emelkedik a népességben belül, és ha ez a trend hosszabb távon is folytatódik, 2065-ben az addigra a legmerészebb számítások szerint akár 25 millió lakosból minden harmadik közülük kerülhet ki. Az ő bevezetésük a munkaerőpiacra annak ellenére is komoly nehézségeket jelenthet majd, hogy a legutol-

só hírek szerint egyre több ultraortodox fiatal vesz részt a felsőoktatásban. Az ország mérete, a lakhatás már jelenleg is komoly problémái, a közlekedés megszervezése súlyos kihívások elé állíthatja Izraelt a következő évtizedekben, a rendkívüli növekedés számos szakértő véleménye szerint akár mély válságokhoz is vezethet.

A tavalyi emelkedéshez valamelyest hozzájárult a bevándorlás is, amely némileg mérséklődött ugyan az előző évhez képest, de így is több tízezer 2016-os érkezőt kell majd integrálnia Izraelnek. Idén már nem Franciaországból, a világ második legnagyobb diaszpóra-közösségéből (az első természetesen az Egyesült Államok) érkeztek a legtöbben, hanem Oroszországból, az ő számuk idén 6000-ról 7000-re nőtt, és valamivel még az Ukrajnából érkező zsidók 5500 fős csapata is meghaladta a francia alijázók számát, amely 5000-re esett vissza. Az Egyesült Államokból alig 3000 zsidó költözött a múlt esztendőben Izraelbe. Európából érkezett tavaly az új olék bő háromnegyede. Vigyázzon rájuk az Örökkévaló!

KÖNYV

A holokauszt legeredetibb dokumentuma

A holokauszt-irodalomnak, vagy pontosabban: a holokausztanúság-irodalomnak az az egyik legfőbb kérdése, hogy a tanúk emlékei milyen frissességűek. Azaz: mikor rögzítettek azokat? Rögtön a genocídium megtörténte után, vagy pedig eltelt bizonyos idő, amikor valamely pszichológiai kényszer miatt az elfojtott apokaliptikus tapasztalat már a későbbi életszakasz során tört fel – különböző lelki és társadalmi krízishelyzetekben, és mindenképp a túlélők későbbi élete alakulásától is befolyásoltan. (Persze az áldozatok emlékeiről van szó. Ami nem is olyan magától értetődő, ugyanis valamely, egyébként nagyon is firtandó oknál

emberi norma áthágásával, a többiek rovására való ügyeskedéssel, az elkövetők felé mutatott kompromisszummal, netán együttműködéssel. Az igaz emberek tehát mind elpusztultak? Az ő tapasztalataik hogyan ismerhetők meg, nyerhetők ki a krematóriumok szűrke, szemcsés anyagából?

S mégis. Csodával határos (isteni) módon: van ilyen tapasztalat!

Van olyan tapasztalat, amely úgy akarta beteljesíteni a történelmi megörökítés – csak a bibliai szövegek lejegyzőéhez hasonlítható – nagy feladatát, hogy nem akart túlélni. Mert pontosan tudta a sorsát, s ennek ellenére hajtott az elmondás, a tanúságtétel feladata. S ezt a tanúságtételt áthatotta a megörökített apokaliptikus érezhető jelenléte, a közvetlen életvesztés, a minden pillanatban bekövetkező halál tudata, és az elszánás gyors lényegre törése, hogy az életben még eltölthető kurtára szabott időt arra használja ki, hogy a lehető legtöbbet rögzítsen, mert ezt a nagy emberi fordulatot, hogy mire lett képes az ember a huszadik században, meg kell hogy ismerje az utókor. Az emberi test és szellem úgy vált egygyé (megtalált sorssá, s nem

sorstalansággá) a tanúsággal, mint Radnóti Miklós testnedve a Bori notesz költeményeivel.

Ilyen tanúság Zalmen Gradowski Auschwitz-tekerese és A pokol szívében című töredékei, amit a szerző az auschwitzi hamuban rejtett el (feltehetőleg több, meg nem került szöveggel együtt). Bátran nevezhetjük őket az apokaliptikus aggadainak vagy Auschwitz-evangéliumoknak.

Így ír erről a teljesítményről Heller Ágnes a könyv fülszövegében: „Ahogy a reményét vesztett hajótörött üzenetet küld egy palackban, hogy valaki esetleg majd valamikor hírt kapjon hajójuk vesztéről, úgy küldött üzenetet halálára várva Gradowski Auschwitzban arról, ami ott történt, azoknak, akik esetleg olvasni fogják. Hihetetlen hősiességgel és leleménnyel hagyott üzenetet olyanoknak, akik esetleg, talán valamikor megtalálják és elolvassák a palackba rejtett igazságot, a lehetetlen lehetségségét, az elgondolhatatlan elgondolását. Tanúságot tett a jövő előtt, a jövő számára. S mint minden tanúságtéte, azt is a jövő óceánjára bízta, hogy ki is volt az, aki tanúságot tett, hogy ki volt az, aki hozzájuk, ismeretlenekhez fordult.

Nincs autentikusabb dokumentum ennél, ahol a szöveg megírásának helye, módja és a szövegíró helyzete a szöveg pecsétje. Ez a szöveg Auschwitzban íródott Auschwitzról, szerzője egy auschwitzi halálraítelt, a dokumentum lelőhelye Auschwitz, a fényképeket Auschwitzban készítették.

A túlélők tanúvallomásaiból, a náci ellen folytatott perekből, a történetírásból sokkal többet tudunk meg azóta Auschwitzról, mint ebből a csodával határosan ránk maradt dokumentumból, de ennél egyik sem hitelesebb.”

Zalmen Gradowski a Sonderkommando tagja volt 16 hónapon keresztül, s minden valószínűség szerint a kommandó lázadása során vesztette el az életét. Mint a méltán nagy sikert aratott Saul fia filmből is láttuk, egyedül ennek a házias munkára, a gázba hajtottak haláljára

nak összegyűjtésére és a hulláik eltakarítására szervezett és időnként szintén a gázba küldött csoportnak volt módja, hogy átlássa az emberiség történelmében oly páratlan tömegvillogás teljes keresztmetszetét, s arra is, hogy megkísérelje a dokumentálását is, s ennek a dokumentációnak a kimentését – az egész emberiség számára tanulsággal.

Ahogy Gradowski az Auschwitz-tekerese bevezetőjében írta: „Kedves olvasó, az itt leírt sorokban a kín és szenvedés kifejeződését fogod találni, amin mi, az egész világ legszerecséltenebb gyermekei életünk során keresztülmertünk abban a földi pokolban, amit Birkenau-Auschwitznak hívnak. Úgy hiszem, ezt a nevet már az egész világ jól ismeri, bár bizonyosan senki nem hiszi el, hogy itt valójában mi is történik. Mások úgy vélik és úgy gondolják, hogy mikor valahol a rádióban arról a barbarizmusról, kegyetlenségről és brutálitásról beszámolnak, ahogy itt az emberekkel bántak, ez csupán, csakis rémhírterjesztés lehet – most meg szeretném mutatni neked, hogy mindaz, amit hallottál, és mindaz, amit most itt leírok, az semmi ahhoz képest, ami valójában történik. Itt van az a hely, amely a bűnözők hatalma révén a megsemmisítés sarokpontja lett, melyet különösen népünk, a zsidó nép, de részben más népek megsemmisítésére is hoztak létre. Birkenau-Auschwitz, ez egyike a sok különféle halálsarkok egyike, ahol különböző halálnemekkel semmisítették meg népünket.

Azért írok, hogy a valóságnak legalább egy minimuma elérjen a világhoz, és bosszút te, világ, te állj bosszút mindeztől!

Ez az egyetlen cél, ez életem egyetlen célja. Azzal a tudattal, azzal a reménnyel élek, hogy írásom eljut hozzád, és legalább részben megvalósul az, amire én és velem együtt mindannyian törekszünk, ami népem meggyilkolt nővéreinek és fivéreinek utolsó szándéka.”

Az auschwitzi hamuból előkerült töredékeket, amelyek végre magyar nyelven is olvashatók, minek is ismertetnénk? Lehetetlen szavakkal s fogalmakkal leírni a tartalmát. A Saul fia megidézte ezt az atmoszférát – de az ismeret ezzel a szöveggel lesz sztereó hatású.

Érdemes kiemelni a fiatal Hunyadi Zsombor, a jeruzsálemi Héber Egyetem PhD-hallgatója munkáját, aki nélkül a magyar olvasóközönség nem juthatott volna el ehhez a kivételes, megrázó, s talán életfelfogást megváltoztató élményhez, katarzishoz. Ő fordította jiddis nyelvből a nagy dokumentumot. Bevezető tanulmánya elhelyezi Gradowskit a lengyel holokauszt történelmében, valamint a lengyel és a jiddis kultúra keretei között. Tanulmányának talán legfontosabb fejezete, hogy ez az 1945-ben megtalált, az egész emberi nemről oly egyedi látélelet közlő telerces milyen kalandos és nehéz utat járt be a múlt század hetvenes éveit, amikorra végre napvilágot láthatott. (Mivel a Jad Vasem visszautasította a közlését, a megtaláló adta ki a saját költségén 300 példányban.)

Az Auschwitz-tekeres és A pokol szívében a VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el. Az emléktábla a VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el. Az emléktábla a VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el.

(Zalmen Gradowski: *Auschwitz-tekeres – A pokol szívében. A Nemzetközi Holokauszt Napra jelentette meg a Múlt és Jövő Kiadó. 164 oldal, 3200 Ft.*)

Pancsovai Vilmos

Holokauszt-„előzetes”

Tavaly egy párizsi bolhapiacra véletlenül előkerült az osztrák filmtörténet talán egyik legfontosabb, végképp elveszettnek hitt némafilmjének, a „Nagyváros zsidók nélkül”-nek jó néhány filmkockája, amelyet azután a Film Archive Austria azonnal meg is vásárolt – adta hírül az MTI.

Az 1924-ben Bécsben forgatott film, amely a zsidó író és publicista, Hugo Bettauer regényéből készült, hátborzongatóan pontos vízió arról, hogyan szegényedik el egy város kulturálisan és gazdaságilag egyaránt, miután elűzik zsidó lakosságát.

Az újonnan előkerült filmkockák lehetővé teszik, hogy végre teljes egészében megtekinthető legyen az eredeti film, és ezzel gyökeresen más megvilágításba helyezik az eddig csak töredékesen ismert történetet. Ez idáig ismeretlen jelenetek váltak ismertté most a zsidók életéről egy olyan társadalomban, amelynek vezetői már megkezdtek a zsidógyűlölet magvainak elhíntését. A két világháború közötti Bécs mesterségesen gerjesztett antiszemitizmusát ábrázoló képsorok révén az eddiginél sokkal élesebben rajzolódik ki a film politikai üzenete.

Előrehaladott koruk miatt azonban a korábban elveszettnek hitt, igen gyúlékony, nitrát alapanyagú filmtekercesek a bomlás jeleit mutatták. Gyorsan kellett tehát cselekedni, hogy a film megmenthető legyen egy biztonsági negatívra való átmásolással. Ezután el kellett végezni a restaurálását, majd pedig az újonnan felfedezett filmkockákat be kellett illeszteni a már meglévő verzióba. Mivel az állami források nem bizonyultak elegendőnek a film megőrzését célzó sürgős munka költségeinek fedezésére, a filmtörténeti kurióznak számító Nagyváros zsidók nélkül megmentése érdekében a Film Archive Austria elindította az ország eddigi legjelentősebb kulturális célú közösségi gyűjtőakcióját. A kampány rendkívül sikeres volt. A több mint 86.000 eurót adományozó mintegy 700 támogató segítségével lehetővé vált a film megővése az enyészéttől.

A filmet, amely az utóljára 90 évvel ezelőtt vetített eredeti verzió pontos mása, a restaurálás befejeztével, 2017 második felében mutatják be, és központi szerepet kap majd egy kiállításon is, melyet a Film Archive Austria szervez. A Metró Kinokulturhausban ősszel megnyíló látványos show a film-művészet és a zsidó kultúra kapcsolatát mutatja be az 1918–1938 közötti időszakban.

Koszorúzás

A VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el. Az emléktábla a VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el. Az emléktábla a VI. kerületi Munkácsy Mihály- emléktáblán a Mazsihisz nevében koszorúzták el.

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipóvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz hához megyünk. Hétfőig ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Sar-El önkéntes programunk ősszel és télen is folytatódik, gyere velünk te is segíteni! Csoport indul: február 12.–március 5. Információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@free-mail.hu, vagy az Izraeli Kulturális Intézetben minden kedden, 16-17 óra között.

Budapest központjában, több zsinagóga és nevezetesség közelében, olcsó szálláshelyiség! Már most gondoljon csoportos kirándulásra, összejövetelre, kikapcsolódásra, tanulmányútra! guruhostel@gmail.hu, +36-1-400-8278. Nézz meg kínálatunkat!

Körültől egy megállóra, VIII. kerületben, kiváló közlekedés mellett megvételre kínálunk egy 92 m²-es, belső 2 szintes, 3+2 fél szobás, 2 fürdőszobás, cirkófűtéses, polgári lakást. Környék kiváló, néhány percre piac, boltok, parkok és egészségügyi intézmények. Érdeklődni: 06-20-9758-128.

HÁZASSÁG

55/164/72, fiatalos, kedves, családszerető, sötétbarna, „esztétikus”, alkalmazkodó, egyetemest végzett, Svájcban élő és dolgozó nő keresi karizmatikus, földön járó, de melegszívű társát, tandem5996@gmail.com

Házasság céljából sportos, izraeli-magyar állampolgárságú, 30 éves férfi ismerkedne. 06-30-441-2585.

Hírek, események röviden

– 1%. Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (85 év feletti) Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával mentettek meg zsidó üldözötteket. Előre is köszönjük. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószámunk: 18040094-1-42.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter

Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:
Mazsihisz

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480

OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB

IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

„Gyűlöletből nem lehet építkezni”

Átadták a Wallenberg-díjakat

Milan Hudák, a szlovákiai Tan Kerek Egyesület képviselője; Gavallérné Kancsal Ágnes, a Raoul Wallenberg Szakgimnázium és Szakközépiskola igazgatója; Schull Zoltán (Báró) előadóművész, aki Járóka Lívia, a Tehetségmentő Egyesület alapítója és vezetője nevében vette át díjat; Békési Róbert tervezőművész; Beer Miklós váci megyés püspök és Hofher József jezsuita szerzetes.

MTI Fotó: Bruzák Noémi

Az embermentés, illetve az egymás iránt érzett felelősség fontosságáról beszélt az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkára a Raoul Wallenberg svéd diplomata eltűnésének 72. évfordulója alkalmából rendezett budapesti megemlékezésen – írja az MTI.

Gyűlöletből nem lehet építkezni, ezért fontos, hogy évről évre „összegyűljünk, és az embermentőre emlékezve ünnepeljünk” a jelenkor hőseit, akik békeidőben mutatják meg, nem lankadhat a lelkiismeret – mondta Langerné Victor Katalin.

Hangsúlyozta: Magyarországnak, de a világnak is szüksége van a szembenézésre, az átgondolt vitákra a múltból, a jelenről, emberségről, embertelenségről. Tanulva a régi és új bűnökkel, a szenvedésből és az embertelenség kegyetlenségéből, meg kell alkotni valami újat, amiben az egykori embermentés nyomán az egymás iránt érzett felelősség és alázat egyre többek kiváltsága lehet – tette hozzá.

Hinnünk kell, hogy az ember együttműködésre, megértésre, szeretetre teremtett, és az emberszeretet sohasem lehet idejétmúlt, hogy minél nagyobb az elesettség, annál nagyobb a szeretet jelentősége, mert az emberszeretettel embermentés lesz – fogalmazott. Mint mondta, demokráciában is szükség van embermentőkre, hogy azok mellett is ki tudjunk állni, „akik vesztesei a mi jólétünknek és kényelmünknek”.

A mi felelősségünk az egymás iránti tisztelet és szeretet kultúrájának megőrzése és továbbadása – hangsúlyozta a helyettes államtitkár.

Szita Szabolcs, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója köszöntőjében arról beszélt, fontos, hogy van egy ilyen hősi, mint Raoul Wallenberg, „a humánumnak egy világszerte ismert lovagja”, „akinek az életművébe tudunk kapaszkodni”.

Az ünnepségen átadták a Wallenberg-díjakat, amellyel a Raoul Wallenberg Egyesület, a Raoul Wallenberg Alapítvány és az EMMI ismeri el azokat, akik tetteikkel, életútjukkal mutatnak példát humanizmusból.

Ebben az évben kitüntették Beer Miklós római katolikus püspököt, akit az indoklás szerint az elesettek érdekében végzett missziói szolgálata, elkötelezettsége, egyházújító tevékenysége és teljes életműve tett érdemessé a díjra. A váci egyházmegye megyés püspöke a méltatás szerint 2014-ben körlevelet adott ki, hangsúlyozva az egyház felelősségét a cigány emberek sorsának javításában.

Békési Róbert tervezőművész-grafikus is díjat kapott a menekülteket segítő tevékenységéért. A most 75 éves művész – aki gyerekként megjárta a strasshofi lágert – immár másfél éve segíti a Magyarországra érkező

menekülteket, önkéntesként együttműködött a Migration Aid segélyszervezettel, az Evangéliumi Testvérközösséggel és az Oltalom Alapítvánnyal is.

Gavallérné Kancsal Ágnes, a Raoul Wallenberg Szakgimnázium és Szakközépiskola igazgatóját azért tüntették ki, mert hetedik éve segíti szervezőként a Raoul Wallenberg Egyesület vetélkedősorozatát, amely magyarországi és határon túli középiskolásokkal ismerteti meg a zsidó és nem zsidó vallású magyarok együttélését, az embermentés, a második világháború és a holokauszt történetét.

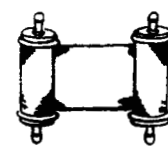
A 63 éves Hofher József jezsuita szerzetes a méltatás szerint az elesettekért végzett missziói szolgálatával és teljes életművével érdemelte ki a díjat. A szerzetes cigánymissziói először a Miskolc-Sajó menti térségben, majd Kispesztén, azután Csobánkán végzett, 2005 óta a Jezsuita Párbeszéd Házában cigány-pasztorációs műhelyt vezet.

Díjat kapott Járóka Lívia szociálintropológus, aki 2004-ben a Fidesz listáján szerzett európai parlamenti (EP) mandátumot, és ő lett az első roma származású nő az EP-ben. Majd a politikai pályát elhagyva, 2014-ben megalapította a Járóka Lívia Tehetségmentő Egyesületet, amely a családok minden tagjának bevonásával próbál segíteni a szegénységgel küzdő gyerekeken – hangzott el. Járóka Lívia betegség miatt nem tudta személyesen átvenni a díjat.

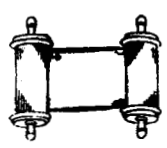
Elismerést kapott továbbá a Tan Kerek Egyesület (Cakra ucnia) felvidéki civil szervezet is, amelynek tagjai a szépsi cigánytelepen dolgoznak. Az egyesület a jogvédelem, a tanulás, a művészet, a sport eszközeivel mutat kiutató a cigánytelepen élőknek.

Sebes József, a Raoul Wallenberg Egyesület soros elnöke a rendezvényen jelezte: készülnek egy kiadvánnyal, amelyben megörökítik az eddigi díjazottakat, mert – mint mondta – az a cél, hogy mintát mutassanak a fiataloknak.

Az ünnepségen részt vett Niclas Trouvé svéd nagykövet, aki közreműködött a díjak átadásában is.

IMAIDÓK

Templomok	Péntek este Febr. 3.	Szombat reggel Febr. 4.	Péntek este Febr. 10.	Szombat reggel Febr. 11.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.40	8.00	16.50	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.40	8.00	16.50	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Desseffy u. 23.	16.40	9.00	16.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.30	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.30	8.00	16.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.30	8.00	16.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.30	17.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	8.30	17.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Február 3. péntek	Svát 7.	Gyertyagyújtás: 4.30
Február 4. szombat	Svát 8.	Szombat kimenetele 5.38
Február 10. péntek	Svát 14.	Gyertyagyújtás 4.41
Február 11. szombat	Svát 15.	Szombat kimenetele 5.49

Sábbát sirá, Tu bisvát

Az Igaz Emberek megsegítéséért

A 2. világháborúban az üldözöttek idején halálal, „felkoncolással” fenyegették a zsidó embereken segítőt. Mégis akadtak néhányan, akik becsületből, emberségből vállalták a hatalmas kockázatot, és menedéket, búvóhelyet nyújtottak az üldözötteknek. Igaz emberségükért Jad Vasem-kitüntetésben részesültek a zsidó államtól.

Értük, az Igaz Emberekért jött létre alapítványunk 1992-ben. Célunk az volt, hogy az erkölcsi elismerésen túl anyagi segítséggel is kifejezzük hálánkat a rászoruló magyarországi Jad Vasem-kitüntetettek iránt. Az elmúlt 24 évben 599 esetben összesen 22.169.000 Ft támogatást nyújtottunk. Ebből 2016-ban két alkalommal összesen 1.720.000 Ft-ot kapott 15 kitüntetett. Közülük 9 fő tavaszal és ősszel is kapott segítséget.

A támogatáshoz szükséges pénzt főleg az egykori üldözöttektől és hozzátartozóiktól gyűjtöttük össze. Ezt egészítette ki az alapítványunknak évente felajánlott 1%-os jövedelemadó is. A gyűjtés egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert számos nemes célú alapítvány küzd az adományokért, gyakran a miénket sok-

szorosan meghaladó apparátussal. Az Igaz Emberekért Alapítvány tevékenységét mindössze négy önkéntes személy segíti, természetesen díjazás nélkül.

2016-ban összesen 1.698.000 Ft adomány érkezett alapítványunkhoz. Ezúton is őszinte köszönetünket fejezzük ki az adományt küldőknek, az egyházi szervezeteknek és az együttérző 18 magán személynek. Öten közülük több alkalommal is küldtek adományt. A beérkezett pénzből az egyes rászorultak szociális körülményeitől függően osztottuk ki a támogatásokat, egy-egy alkalommal 40.000 Ft és 120.000 Ft közötti összegben.

Az 1%-os adófelajánlások összege tavaly 96.543 Ft volt. A felajánlásokat az adományok kiegészítéséként támogatásra fordítottuk, és ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket azoknak, akik ily módon segítettek.

Kérjük régi adományozóinkat, hogy a nehezebb anyagi viszonyok ellenére tartsanak ki mellettünk, és reméljük, hogy újak is csatlakoznak hozzájuk. Az új adományozók telefonon igényelhetnek csekket a 398-0766 telefonszámon az esti órákban, vagy az alábbi számlaszámra küldhetik hozzájárulásukat:

OTP Bank 11707024-20313964

A személyi jövedelemadó 1%-át az alábbiak szerint kérjük felajánlani a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítésére:

**Igaz Emberekért Alapítvány
Adószám: 18040094-1-42**

Sajnos már csak 13 Igaz Ember van életben Magyarországon. Többiségük 85 év feletti, tehát nagyon korlátozott az az idő, amíg egyáltalán segíthetünk.

Az Igaz Emberekért Alapítvány kuratóriuma

Olvasói levél

Tisztelt Szerkesztőség, a 8. osztályos kísérleti földrajzkönyv egyik illusztrációja nemcsak hazugság-propaganda mivolta miatt botrányos. Nekünk, zsidóknak, azonnal észre kell vennünk rajta, hogy nem más, mint a 17. század óta a zsidóság ellen használt propaganda-gúnyrajz, azaz a Judensau egy reinkarnációja. A Judensau évszázadokon át antiszemita eszköz volt a zsidóság kigúnyolására, a zsidók elleni ellenszenv felébresztésére, majd az üldözésükre. Számítatlan változatban – pl. könyvek illusztrációjaként, domborművekben, később plakátokon – jelentették meg, és most, a 21. század Magyarországon, újra felbukkant: gyerekeknek írott tankönyvben!!!

Tisztelt Új Élet, nagyon szépen kérem Önöket, hogy befolyásos lapként lépjenek fel annak érdekében, hogy a Judensau előképére variált illusztráció ne jelenhessen meg sem tankönyvben, sem sehol!

Tisztelettel:

Deák Márta

Ahol bérelnék bennünket

Németországban jelenleg több mint 100 ezer zsidó él, és ez a leggyorsabban fejlődő zsidó közösség a világon. Sok német azonban még sosem találkozott egyetlen zsidóval sem. Ezen szeretne a Bérelj egy zsidót elnevezésű projekt változtatni.

„Sosem felejtéd az első alkalmat” – olvasható a Bérelj egy zsidót (Rent a Jew) szlogenjében. A projektet a müncheni Európai Janusz Korczak Akadémia indította, méghozzá abból a célból, hogy a nem zsidóknak lehetőséget adjanak a zsidó közösség tagjainak megismerésére, és ezáltal törjék meg a zsidósággal kapcsolatos előítéleteket.

A Bérelj egy zsidót nagyjából hasonló módon működik, mint nálunk a Haver Alapítvány, melynek önkéntesei iskolák számára szerveznek oktatást a zsidóságról. A müncheni programban 50 önkéntes tart szemináriumokat kisebb csoportok, illetve oktatási intézmények számára Németország-szerte. A projekt indítói a névválasztással tudatosan provokálnak, hogy ezzel is előremozdítsák a párbeszédet.

Az önkéntesek beszámolója alapján Németországban is hasonló problémákkal kell szembenéznük, mint amelyeket a Havernál is tapasztaltak, például hogy az embereknek nehezebbre esik kimondani azt a szót, hogy zsidó.

„Esélyt szeretnénk adni az embereknek arra, hogy beszélhessenek a zsidó közösség tagjaival, hogy lássák, mi is teljesen normális lények vagyunk” – mondja a Deutsche Wellének Mascha Schmerling, a projekt egyik önkéntese, aki Moszkvában született, és édesanyjával együtt vándorolt ki Németországba 1992-ben. „Nem akarjuk, hogy csupán a történelmen keresztül ismerjenek minket, és nem akarunk csak és kizárólag a holokaszt tükrében látszódnunk” – teszi hozzá Schmerling.

A Bérelj egy zsidót projekt inkább egy nyitott és sokszínű zsidóságot szeretne megmutatni az embereknek,

azt, hogy a zsidóság nagyon különböző tud lenni. Erre pedig a Nyugat-Európában az utóbbi időkben tapasztalt antiszemitizmus-erősödés miatt is nagy szükség van – vélik az önkéntesek. Egy berlini kutatóintézet mérései szerint a német fővárosban például 2015-ben 34 százalékkal több antiszemita incidenst regisztráltak, mint az azt megelőző évben.

A projekt egyik önkéntese, a Hannoverben született Monty Aviel Zeev Ott is beszámolt egy személyes incidensről, melynek során három férfi – miután észrevették a kipát a fején – körbevették, és elkezdte kiabálni, hogy „Palesztina, Palesztina”. „Vannak Berlinnek olyan részei is, ahol inkább nem viselek kipát – meséli Ott –, a személyes biztonságom ilyenkor előnyben részesül.” De nem csak rossz élményei vannak: amikor az emberek kíváncsian közeledtek hozzá, azokban az esetekben Ott remek beszélgetésekről tud beszámolni.

Akik elég nyitottnak érzik magukat, és részt vesznek a Bérelj egy zsidót szemináriumán, azok rengeteg, a zsidósághoz kapcsolódó fogalommal ismerkedhetnek meg, legyen szó vallásról, származásról, vagy az egyik legnépszerűbb témáról, az ételekről.

aKibic.hu

...és ideje van a nevelésnek

- Amikor így mosolyog rám, már a következő találkozón jár az eszem!
- Óh, istenem! Maga folyton hízeleg!
- Hízélgésről szó sincs. Fogorvos vagyok.

- Egy beteg felkeresi a pszichiátert, miközben hadonászik a feje felett:
- Doktor úr, segítsen rajtam! Legyek repkednek a fejem körül!
- Mire az orvos, szintén a feje felett hadonászva:
- Jó, de ne hajtsa rám őket!

- A tanító panaszkodik a szülőknek a kis Elemérre:
- A maguké a legrosszabb gyerek az osztályban. Nem lehet vele bírni!
- És ami mindennek a teteje: még egyszer sem hiányzott!

SPÁNN GÁBOR

Jude für Präsident

Jegyzetem címe ne ijesszen meg senkít, nem uszításnak szántam.

Ez nem olyasmi, mint az egykori plakát: Segítsd a lebukottakat!

A zsidót elnöknek jelszó csak azért jutott eszembe, mert nemrégiben elhangzott egy Vona Gábor-interjúban. A Jobbik elnöke ezt mondta: „Zsidó származású ember nem lehetne a Jobbik elnöke. Ha rólam például valaki kiderítené, hogy felmenőim között zsidó is akad, azonnal lemondanék. Egyébként a Jobbik tagjainak sorában vannak zsidók.” Na, gondoltam, most végre elvágok a májtól. Az elnök úr nem egyszer hangsúlyozta, hogy a Jobbik nem antiszemita párt (bár egyes tagjai ez ellen szóban és írásban is tiltakoztak), és ennek bizonyítására még chanukkai üdvözlőt is küldött zsidó vallási vezetőknek. Az erre adott válaszok egy külön jegyzetet igényelnének, ezért erre most ki sem térek. Viszont közvélemény-kutatást tartottam zsidó hittestvéreim körében, és meg kell mondjam, lehangoló eredményre jutottam. Olyan zsidót ugyan nem találtam, aki belépni szándékozott volna a Jobbikba, de mivel mi nemcsak a könyv, de a hochmecolás népe is vagyunk, azt azért többen válaszolták, hogy miféle disznóság az, hogy fapados párttagok lehetnénk, de elnökök soha. Apro-pó fapados párttag... Az elnöki interjúban említett jobbikos zsidókkal – legalábbis azokkal, akik nem a mai Jobbikba léptek be – szívesen leülnék beszélgetni arról, hogyan fésülték össze zsidó mivoltukat a radikális párt ideológiájával. Nem tisztem és nem is szándékom az elnök urat cáfolni vagy rémisztgetni, de emlékeztetem, hogy nem is olyan régen volt a Jobbiknak olyan tagja, aki majdnem elnökségig vitte, mikor kiderült róla, hogy ő maga is zsidó. A hír annak idején nagyobb hullámot vert, mint az, hogy Sarka Kata nem ment fel Trumfhoz, és az lett a vége, hogy az inkriminált jobbikos vezető némi itthoni hátszéllel meg sem állt Izraelig. Úgyhogy most már nincs más hátra, mint hogy a családfakutatók nekiálljanak kotorászni Vona úr családfájában, és mindenre lefoglalom, hogy a 18-as választás előtt valamelyik kormányközeli lapban megjelenik egy cikk, mely leleplezi, hogy valamelyik Vona Weinberger volt...

Ahhoz már hozzászóltam – mert megszokni nem tudom –, hogy miniszterelnöktől lefelé a magyar politikusok szótárában abszolút polgárjogot nyert az olyan fogalmazás, mint „magyar-zsidó együttélés”, „magyar-zsidó konfliktusok” stb. Téli van a tökéletes agyam már a kioktatással arról, hogy milyen a jó zsidó, és ki számít magyarnak, ki nem. Kártyás ember vagyok, nálam napi rutin a licitálás. Ezért most kijelentem, hogy ugyan a magyar zsidóság erősödik, de ennek ellenére nálunk nagyobb demokrácia van, mint a Jobbikban. Pusztá gondolatkísérlet: a radikális párt egyik tagja elhatározza, hogy betér zsidónak. Férfiemberről lévén szó, végigcsinálja a teljes embert igénylő betérési procedúrát, inkluzíve a felnőttkori circumcisiót, mely részről a zöllye első sorára igényt tartanék. Megkapja a zsidó nevét, besorol egy közösségbe, ahol ha évekig keményen tanul, még sámesz is lehet belőle. Mít sámesz?! Nem túlzás, ha elmondom, hogy ha emberünk vasszorgalommal PhD-t szerez zsidóságból az ámhórec tanszéken, még ezt a címet is elnyerheti. Ez pedig nem könnyű, higgyék el, én csak tudom...

MEGJELENT!

Róna Tamás és Nógrádi Gergely:
Sálom!
és
Mázel tov!
Zsidó hittankönyv I. és II. része

A köteteket legkényelmesebben
megrendelheti a
WWW.ZSIDOKONYVEK.HU
webshopban.

Az ár kötetenként
3570 Ft.-

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk...

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam
létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ua.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

